

Wychodzi
pierwszego dnia
każdego miesiąca.

Adres redakcyi
i administracyi:

Lwów,
Chorążczyzna 22.
II. piętro.

PRZYJACIEL ZDROWIA

ORGAN LWOWSKIEGO TOWARZYSTWA HYGIENICZNEGO,
POŚWIĘCONY HYGIENIE LUDU I WSI.

Przedpłata
roczna:
1 korona 20 h.
1 marka 20 pf.
60 kop.

Cena
pojedynczego
egzemplarza
10 hal.

DODATEK BEZPŁATNY

DO „PRZEWODNIKA KÓLEK ROLNICZYCH“, „PRZEGLĄDU HYGIENICZNEGO“
I „ROLNIKA“.

WYDAWCY: ZARZĄD GŁÓWNY TOWARZYSTWA KÓLEK ROLNICZYCH
I LWOWSKIE TOWARZYSTWO HYGIENICZNE.

KOMITET REDAKCYJNY: Dr. S. Bernadzikowski, Dr. M. Dalkiewicz, prof. Dr. M. Grabowski, Dr. B. Kaczorowski,
Dr. J. Kasperek, Dr. A. Kuhn, Dr. S. Mikołajski, Dr. J. Opieński, prof. Dr. K. Panek,
doc. Dr. W. Szumowski.

Odpowiedzialny redaktor: DR. BRONISŁAW KACZOROWSKI, Lwów, Chorążczyzna 22.

Ustawa o zapobieganiu chorobom zaraźliwym i o ich zwalczaniu.

(Ciąg dalszy).

ROZDZIAŁ II.

Zarządzenia w celu zapobiegania chorobom, podlegającym obowiązkowi donoszenia i w celu ich zwalczania.

§ 6. Wdrożenie zarządzeń przy pojawieniu się chorób, podlegających obowiązkowi donoszenia.

W każdym wypadku choroby, podlegającej obowiązkowi donoszenia jakoteż w każdym wypadku podejrzenia takiej choroby należy obok ewentualnie potrzebnych dochodzeń, wskazanych w § 5, bezwzględnie poczynić konieczne zarządzenia w myśl następujących postanowień na czas niebezpieczeństwa zakażenia w celu zapobieżenia dalszemu szerzeniu się tej choroby. Zarządzenia, przeznaczone do powszechnej wiadomości, należy w każdej gminie interesowanego okręgu ogłosić w sposób, w miejscu tem przyjęty a według potrzeby także w czasopismach, przeznaczonych do urzędowych obwieszczeń. W podobny sposób ma się także bezzwzględnie obwieścić zniesienie takich zarządzeń.

§ 7. Odosobnienie chorych.

Rozporządzenie oznaczy te choroby, podlegające obowiązkowi donoszenia, przy których pojawieniu się osoby, niemi dotknięte lub o nie podejrzane mają być odosobnione. Należy przy

tem określić także sposób, w jaki ma się przeprowadzać odszkodowanie przy każdej z tych chorób.

Jeżeli odosobnienia, odpowiadającego celowi, w myśl wydanych zarządzeń nie da się wykonać w mieszkaniu chorego, albo jeśli odosobnienia zaniechano, należy przeprowadzić pomieszczenie chorego w szpitalu lub w innym stosownym lokalu, jeżeli przeniesienie może nastąpić bez niebezpieczeństwa dla chorego.

W celu odosobnienia należy, gdzie to okazuje się wskazanem ze względu na miejscowe stosunki, przygotować w porę odpowiednie lokale i środki transportowe, za dopuszczalne uznane, względnie urządzić przenośne baraki szpitalne, wyposażone w potrzebne urządzenia i personal.

Oprócz wypadków odosobnienia chorego w myśl drugiego ustępu może nastąpić przeniesienie chorego z mieszkania, w którym się znajduje, tylko za zezwoleniem władzy i przy dokładnem przestrzeganiu środków przezorności, zarządzonych przy tem przez władzę.

Zezwolenia tego tylko wtedy należy udzielić, jeżeli przy tem nie zachodzi obawa narażenia względów publicznych a chorego albo ma się przenieść do zakładu, przeznaczonego dla takich chorych, albo przeniesienie według okoliczności bezwarunkowo jest wskazane.

§ 8. Desinfekcyja.

Przedmioty i lokalności, o których przypuszczać można, że mieszczą zarazki choroby, podlegającej obowiązkowi donoszenia (przedmioty i lokalności podejrzane o zakażenie) pod-

legają desinfekcyi urzędowej. Jeżeli desinfekcyja odpowiednia nie jest możliwa, lub jest za kosztowna w stosunku do wartości przedmiotu, można przedmiot zniszczyć.

Przedmiotów, podejrzanych o zakażenie, nie wolno od desinfekcyi lub zniszczenia uchyłać, a przed przeprowadzeniem tych zarządzeń z mieszkania usuwać.

O dokonaniu desinfekcyi ma donieść w sposób, w § 2. przepisany osoba, obowiązana według § 3. do doniesienia odnośnego wypadku.

W razie potrzeby należy desinfekcyę przeprowadzić pod kierownictwem fachowca.

Rozporządzenie podaje bliższe przepisy o wdrożeniu i sposobie przeprowadzenia desinfekcyi i niszczenia przedmiotów.

§ 9. Wykluczenie poszczególnych osób z zakładów naukowych.

Mieszkańcy miejscowości lub domów, w których wystąpiła choroba, podlegająca obowiązkowi ubezpieczenia, mogą być wykluczeni od uczęszczania do szkół, ogródków dla dzieci i podobnych zakładów.

O zarządzeniu wykluczenia należy zawiadomić dyrekcję zakładu.

Za przestrzeganie tego zakazu są odpowiedzialne tak osoby wyłączone same, a za niepełnoletnich ich prawni zastępcy, jak i organy zakładu powołane do nadzoru nad uczęszczaniem do niego.

§ 10. Ograniczenie używania wody i inne zarządzenie z przyczynności.

W miejscowościach, w których pojawiła się choroba, podlegająca obowiązkowi donoszenia, lub zagrożonych taką chorobą, pojawiającą się gdziekolwiek jakoteż w okolicy takich miejscowości można, o ile to okazuje się wskazanem dla zapobieżenia dalszemu szerzeniu się choroby, ograniczyć lub zakazać używania publicznych zakładów kąpielowych, pralni i wychodków i inne stosowne środki przyczynności zarządzić.

Tak samo przy pojawieniu się duru brzuszego, czerwonki, duru plamistego, cholery azyatyckiej, egipskiego zapalenia oczu lub wąglika można ograniczyć lub zakazać używania źródeł, studni, wodociągów, strumieni, stawów i innych wód.

W poprzednim ustępie podane zakazy nie rozciągają się jednak na używanie wody do wytwarzania siły motorycznej, do celów komunikacyi i przemysłu, natomiast stosują się także do używania wody do handlu i wytwarzania środków żywności i używek.

§ 11. Ograniczenie obrotu środków żywności.

Dostarczanie środków żywności do sklepów, domów lub w razie potrzeby z poszczególnych okręgów lokalnych, w których pojawi-

ła się płonica, błonica, dur brzuszny, czerwotka, dur plamisty, ospa, cholera azyatycka, dżuma lub egipskie zapalenie oczu, można zakazać lub uczynić je zawisłym od pewnych przyczynności.

§ 12. Zamknięcie mieszkań, zakaz uroczystości pogrzebowych.

Przy pojawieniu się płonicy, błonicy, duru plamistego, ospy, cholery azyatyckiej lub dżumy nie wolno osobom niepowołanym wchodzić do lokalności, podejrzanych o zakażenie przed uskutecznieniem desinfekcyi, a w tym domu nie wolno urządzać styp lub innych uroczystości pogrzebowych.

W drodze rozporządzenia można postanowić, że ten sam zakaz ma mieć zastosowanie także przy pojawieniu się innej choroby, podlegającej obowiązkowi ubezpieczenia.

§ 13. Zarządzenia, odnoszące się do zwłok.

Zwłoki osób, dotkniętych durum plamistym, ospą, cholera azyatycką, dżumą należy z możliwym jak największym pośpiechem przetransportować do trupiarni.

Przy pojawieniu się płonicy, błonicy, wąglika lub nosaczyny można również nakazać przetransportowanie do trupiarni zwłok osób, dotkniętych jedną z tych chorób.

Jeżeli nie można zwłok do trupiarni przetransportować, należy je aż do pogrzebu w ten sposób w odosobnieniu zachować, aby osoby niepowołane nie miały do zwłok dostępu.

Przetransportowanie lub odosobnienie zwłok należy w razie potrzeby przedsięwziąć w sposób przymusowy.

W drodze rozporządzenia wyda się bliższe przepisy o złożeniu w trumnie, transportowaniu i grzebaniu takich zwłok jakoteż o urządzeniu trupiarni.

§ 14. Tępienie zwierząt.

W celu powstrzymania dalszego szerzenia się duru plamistego, dżumy, duru powrotnego, lub żółtej febry można wydać zarządzenia w celu wytepienia i niedopuszczania szczurów, myszy i owadów (Ungeziefer).

Te same środki zapobiegawcze można zarządzić w drodze rozporządzenia także przy pojawieniu się innych chorób, podlegających obowiązkowi donoszenia.

§ 15. Zarządzenia przeciw zbieraniu się większej liczby ludzi.

Przy pojawieniu się duru plamistego, ospy, cholery azyatyckiej, dżumy lub liczniejszych wypadków duru brzuszego, czerwonki, lub egipskiego zapalenia oczu może być zakazane odbywanie targów, uroczystości i innych szczególnych urządzeń, które powodują większy napływ ludności i to wogóle, lub z ograniczeniem

na pewne wypadki, na pewien czas lub do pewnych okęgów.

§ 16. Osobne przepisy meldunkowe.

Dla miejscowości i okęgów, w których istnieje niebezpieczeństwo powstania lub zawleczenia z innych okolic choroby, podlegającej obowiązkowi donoszenia, mogą przy utrzymaniu w mocy obowiązujących przepisów meldunkowych — być wydane osobne zarządzenia o meldowaniu obcych i przynależnych jakoteż o ewidencji zameldowanych.

§ 17. Nadzór nad pewnemi osobami.

Osoby, które uważa się za nosicieli (Träger) zarazków pewnej choroby, podlegającej obowiązkowi donoszenia, mogą być poddane obserwacji sanitarno-policyjnej i nadzorowi. W tym celu można na te osoby nałożyć osobny obowiązek meldowania się i zarządzić ich periodyczne lekarskie badanie a w razie potrzeby także desinfekcję i odosobnienie w ich mieszkaniu; jeżeli nie da się przeprowadzić w sposób celowy odosobnienia w mieszkaniu, można zarządzić odosobnienie i utrzymywanie tych osób w przeznaczonych na to lokalnościach.

W każdym razie w myśl poprzedniego ustępu należy przeprowadzić sanitarno-policyjną obserwację i nadzór osób, podejrzanych o zakażenie, jeżeli podejrzenie zakażenia odnosi się do przeniesienia duru plamistego, ospy, cholery azyatyckiej lub dżumy.

Osobom, zajmującym się zawodowo leczeniem, pielęgowaniem chorych lub posługą przy zwłokach i akuszerkom należy polecić przestrzeganie osobnych przepisów.

§ 18. Zamykanie szkół.

W razie pojawienia się choroby, podlegającej obowiązkowi donoszenia, można orzec zupełne lub częściowe zamknięcie szkół, ogródków dla dzieci i podobnych zakładów. O tem rozporządzeniu ma się zawiadomić kompetentną władzę szkolną, która bezzwłocznie zamknięcie przeprowadzi.

§ 19. Zakaz handlu obnośnego.

Przy pojawieniu się choroby, podlegającej obowiązkowi donoszenia, można dla okręgu jednej lub kilku miejscowości lub gmin zakazać wykonywania handlu obnośnego jakoteż wędrownego zarobku.

Zakaz ten jakoteż zniesienie go należy według potrzeby ogłosić także w sąsiednich gminach.

§ 20. Ograniczenie ruchu i zamknięcie przedsiębiorstw przemysłowych.

Przy pojawieniu się płonicy, błonicy, duru brzuszego, duru plamistego, ospy, cholery

azyatyckiej, dżumy lub węglika można zarządzić zamknięcie pracowni, w których wykonywa się pewien przemysł, jeśli z jego wykonaniem łączy się szczególne niebezpieczeństwo rozszerzenia tych chorób. Zarządzenie ma mieć zastosowanie do ściśle określonych okęgów, jeżeli i o ile według stosunków, istniejących w pewnym przemyśle, jego prowadzenie uzasadnia naglące i groźne niebezpieczeństwo dla pracowników samych jakoteż publiczności wogóle, przez dalsze rozszerzenie choroby.

Przy pojawieniu się chorób, przytoczonych w pierwszyw ustępie, można pod warunkami, tam podanymi, ograniczyć prowadzenie pewnych zarobkowych przedsiębiorstw ze stałą pracownią lub zarządzić zamknięcie pracowni jakoteż poszczególnym osobom, stykającym się z chorymi, zakazać wstępu do pracowni.

Jednak zamknięcie pracowni należy dopiero wtedy zarządzić, gdy całkiem nadzwyczajne niebezpieczeństwo czyni je wskazanem.

W drodze rozporządzenia określi się, o ile zarządzenia, w tym paragrafie podane, można poczynić także przy pojawieniu się innej choroby, podlegającej obowiązkowi donoszenia.

§ 21. Oznaczenie domów i mieszkań.

Przy pojawieniu się duru plamistego, ospy, cholery azyatyckiej, lub dżumy, można domy, przy płonicy zaś, błonicy, epidemicznym tężcu karku — mieszkania, w których chore osoby się znajdują, uwidocznnić odpowiednimi znakami.

Formę tych oznaczeń ustali rozporządzenie.

§ 22. Opróżnianie mieszkań.

Można zarządzić i przymusowo przeprowadzić opróżnienie mieszkań i budynków, w których zaszedł wypadek duru plamistego, ospy, cholery azyatyckiej lub dżumy, jeżeli takie zarządzenie okazuje się nieodzownem dla ochrony mieszkańców, niedotkniętych chorobą i wogóle do skutecznego zwalczania rozszerzenia się choroby.

Interesowanym mieszkańcom należy na ich żądanie, a w razie ich niezamożności bezpłatnie, dostarczyć mieszkania i utrzymania.

§ 23. Ograniczenia w obrocie pewnych przedmiotów.

Przy pojawieniu się płonicy, błonicy, duru brzuszego, czerwoni, duru plamistego, ospy, cholery azyatyckiej, dżumy, egipskiego zapalenia ocz, węglika lub nosaczyny można zakazać lub od pewnych przezorności zależnym uczynić obrót przedmiotów, które wchodzą w rachubę jako nośniki (Träger) zarazków chorobowych i pochodzą z okręgu, chorobą zajętego.

§ 24. Ograniczenie w ruchu mieszkańców pewnych miejscowości.

Przy pojawieniu się duru plamistego, ospy,

cholery azyatyckiej lub dżumy można wydać przepisy w celu ograniczenia ruchu mieszkańców zapowietrzonych miejscowości lub przejściowych osad.

Również można zarządzić ograniczenia co do stykania się z zewnątrz z mieszkańcami takich miejscowości i osad.

§ 25. Ograniczenie ruchu w stosunku do zagranicy.

W drodze rozporządzenia postanowi się na podstawie istniejących ustaw i traktatów państwowych, jakim zarządzeniom w celu zapobieżenia zawleczeniu pewnej choroby z zagranicy podlega przepuszczanie okrętów jakoteż innych aparatów przewozowych (Fahrzeuge), służących do przewozu osób i pakunków, import i przewożenie towarów i przedmiotów użytkowych, wreszcie przyjazd i przewóz osób.

§ 26. Przepisy co do zakładów komunikacyjnych w kraju.

W drodze rozporządzenia postanowi się co do ruchu publicznych zakładów komunikacyjnych (koleje żelazne, przedsiębiorstwa żeglugi lokalnej, tratwy i t. p.) i co do przewozu na nich, w jaki sposób i jakie organy mają zastosować podane w tej ustawie zarządzenia w celu zapobiegania i zwalczania chorób, podlegających obowiązkowi donoszenia.

Również w drodze rozporządzenia wyda się potrzebne postanowienia o zastosowaniu przepisów tej ustawy do okrętów, budowli portowych i innych obiektów, leżących w okręgu władz morskich.

§ 27. Lekarze epidemiczni.

Jeżeli w razie pojawienia się choroby, podlegającej obowiązkowi donoszenia, lekarze, będący do dyspozycji w dotkniętym chorobą okręgu, w pierwszym rzędzie lekarze gminni i okręgowi nie wystarczają do skutecznego zwalczania choroby, można ustanowić na czas potrzeby lekarzy epidemicznych.

Przy ustanawianiu lekarzy epidemicznych ureguluje się ich pobory przez umowę z tem, że w razie zachorowania mają nadal pobierać pełną płacę także i wtedy, gdy choroba ich nie uzasadnia niezdolności do pracy zawodowej.

§ 28. Zarządzenia co do zarazków chorobowych.

W drodze rozporządzenia mogą być wydane postanowienia co do wykonywania badań i prac przy użyciu zarazków chorobowych i co do ich przechowania i transportowania.

(C. d. n.).

O chorobach płciowych czyli wenerycznych.

Do najczęstszych chorób płciowych należą rzerzączka albo wieńc czyli tryper, wrzód weneryczny miękki albo szankier miękki, wreszcie wrzód twardy albo kiłowy ogólnie syfilisem zwany. Choroby te są płciowymi dlatego, że nabawić się ich można z reguły tylko przez stosunek płciowy między mężczyzną a kobietą. Nazywają też choroby te wenerycznymi co pochodzi stąd, że u Greków i Rzymian, którzy jako poganie wierzyli w wielu bogów — była osobna bogini miłości i ta nazywała się Wenerą. Choroby te są w całym tego słowa znaczeniu zaraźliwe tak, że przechodzą z jednej osoby na drugą. Zarażona na przykład kobieta niemoralnie się prowadząca jest w stanie jedną z wymienionych chorób zarazić tych mężczyzn, którzy z nią mają stosunek płciowy. Naodwrot każden niemoralnie się prowadzący mężczyzna jest w stanie ciężką chorobę, którą się zaraził, przenieść o ile jest żonaty, nie tylko na żonę, ale i dzieciom zostawić może w spadku nieszczęsne skutki swej lekkomyślności.

a) Rzerzączka albo tryper jest chorobą weneryczną tak mężczyzn jak i kobiet, objawiającej się wyciekami materii ropnej z członka, połączonym z pieczeniem i obrzękiem członka. U kobiet może się choroba przenieść na sąsiednie części kanału rodowego a przedewszystkiem na macicę. Nadto wikła się często tryper z zapaleniem jąder u mężczyzn i jajników u kobiet i może się przerzucić na stawy zwłaszcza kolonowy, powodując zapalenie tegoż stawu. Choroby te jeśli są zaraz i dobrze leczone ustępują bez dalszych gorszych następstw. Zaniedbane dają się trudno wyleczyć; tryper przenosi się na pęcherz moczowy a u kobiet może nadto pociągnąć za sobą długotrwałe chałactwo, wywołując podobne jak gorączka połogowa zapalenie przewlekłe tkanek około macicznych. Leczyć może trypra tylko lekarz. Przyczyną trypra są drobniutkie bakterie, kuleczki kształtu ziarenek kawy.

b) Wrzód miękki jest chorobą płciową najmniej niebezpieczną. Objawia się owrzodzeniem tj. ubytkiem okrągłym dochodzącym wielkości halerza nieraz na członku męskim lub sromie kobiecym. Wrzód ten względnie wrzody (bo często bywa ich kilka) goją się przy odpowiednim leczeniu za kilkanaście dni, zaniedbane zaś mogą spowodować rwanie gruczołów w pachwinie a nawet gangrenę. Wszelkie domowe środki lecznicze są bez wartości.

c) Wrzód twardy czyli kiłowy lub syfilis. Tu zwracam uwagę na nazwę choroby samej. Kił a pospolicie na wsi przynajmniej w wielu okolicach nazywają przepuklinę w pachwinie, która niema nic wspólnego z jakąkolwiek cho-

robą płciową a natomiast jest chorobą błon brzusnych. Polega zaś na tem, że przez kanał pachwinowy wydobywają się po pod skórę albo do worków jądrowych kiszki. Nazwy zaś kiła, syfilis, wrzód twardy, szankier twardy, oznaczają chorobę płciową bardzo ciężką, długotrwałą, zaraźliwą i dziedziczną tj. przechodzącą na młodsze pokolenie. Chorobę dzieli się na 3 okresy: Pierwszy stanowi właśnie wrzód tj. pierwotny na członku męskim lub wargach sromnych kobiety. Wrzód ten wielkości sporego grochu nieraz i większy ma brzegi i dno twarde i tem już z początku głównie różni się od poprzedniej choroby tj. wrzodu miękiego. W kilkanaście dni po wystąpieniu wrzodu brzękną gruczoły w pachwinach, stają się twarde i zazwyczaj niebolesne co również odróżnia tę chorobę od wrzodu miękiego. Po paru tygodniach wrzód się goi i pozostaje twarda blizna która pozostaje na całe życie i pozwala dlatego nieraz po latach poznać, że ktoś przebywał syfilis. Po kilku miesiącach występują objawy II. okresu tak zwane objawy drugorzędne. Polegają one na tem, że choroba dostała się już do krwi — a tem samem uogólniła się. Do objawów tych należy wysypka guzkowa na ciele blada nieraz o bardzo niewyraźnych plamkach występująca, zwłaszcza na piersiach, ramionach, na czole, dalej występuje chrypka i zapalenie gardła, pojawiają się tzw. kłykciny sączące tj. powierzchowne owrzodzenie na członku, na wargach sromnych kobiet, około otworu stolcowego (rzyci). Ten okres trwa kilkanaście a nieraz i więcej miesięcy; objawy wyżej opisane ustępują po paru tygodniach aby znów po jakimś czasie wrócić. Po paru lub nawet kilku latach występują objawy, należące do trzeciego okresu kiły, tak zwane objawy trzeciorzędne, które występują już w narządach wewnętrznych. Wszystkie niemal narządy mogą być zajęte, a do najczęstszych należą ściany żył i tętnic w których wytwarza się zgrubienie i skrzepy zatykające naczynia. Dalej często dość zajęte są kości, w których występuje zapalenie okostnej. Kość grubieje i sprawia do tkliwe bardzo bole zwłaszcza bóle gwałtowne głowy jeśli zajęte są kości czaszki. Często rzuca się syfilis na oczy, powodując zapalenie wnętrza oka. Wreszcie usadawia się kiła w mózgu, pociągając za sobą porażenia mięśni różnych zwłaszcza ocznych a często i choroby umysłowe.

Widzimy więc z tego opisu, że syfilis jest chorobą długotrwałą — nie leczona kończy się zawsze po dłuższym lub krótszym czasie ogólnem schorzeniem, kalectwem lub obłąkaniem a co gorsza, że choroba ta rodzice dotknięci przekazują swym dzieciom. U dzieci zrodzonych z rodziców syfilitycznych stwierdzamy zapalenie skóry na nóżkach i rączkach (zwłaszcza na dłoniach i podeszwach) żółtaczkę, nieraz

pęcherzykę i o ile dzieci takie się wychowują, to okazują wyżej opisane objawy albo są wogóle słabowite, mają powiększone gruczoły itd. Najczęściej dzieci takie nie żyją, bo są zazwyczaj niedonoszone albo wogóle rodzice kiłowi nie dochowują się potomstwa, bo matka zazwyczaj roni już w kilku miesiącach. Kiła odpowiednio leczona przez lekarza (najlepiej w szpitalach) bywa uleczalną zapomocą żywego srebra (rtęci) i jodu a po wynalezionym przed kilku laty nowem lekarstwie tak zwanym 606 obiecują sobie lekarze otrzymać jeszcze lepsze wyniki leczenia.

Ważne bardzo są środki zapobiegawcze zmierzające do stłumienia wyżej opisanych chorób wenerycznych a zwłaszcza kiły, która jest tak ciężką i straszną chorobą. Otóż prowadzenie życia moralnego i nienadużywanie alkoholu, który jest zazwyczaj niedobrym doradcą w tym względzie, to pierwsze higieniczne przykazanie. Utrzymywanie czystości ciała, jamy ustnej i zębów i częste kąpiele, to drugie ważne przykazanie. Poprawa stosunków ekonomicznych, umożliwiająca wczesne żenienie się a wychodzenie za mąż, dostarczenie pracy i uczciwego zarobku młodym kobietom, to będzie może najważniejszy środek zapobiegawczy. Gdy te trzy warunki będą wykonane, ustanie potrzeba utrzymywania organizacji prostytutki czyli nierządnic i domów publicznych. Te bowiem nie zapobiegają skutecznie szerzeniu się chorób wenerycznych i przynoszą tylko ten pożytek, że dziewczęta oddające się nierządowi poddawane są oględzinom lekarskim i po stwierdzeniu choroby wenerycznej odstawiane są do szpitala.

Dr. Jan Opieński.

Rozmaitości.

Pouczenie o znaczeniu chorób płciowych.

1. Nazwa „choroby płciowe“ lub „weneryczne“ obejmuje trzy postacie chorobowe zupełnie od siebie różne i niezależne, a mianowicie:

- a) wrzód miękki;
- b) kiłę, syfilis, w początkowym swym okresie wrzodem twardym nazywaną;
- c) tryper czyli wiewiór.

1. Wrzód miękki i tryper noszą słusznie miano chorób płciowych, gdyż nabywa się je wyłącznie drogą płciową, kiła jednak dostaje się do organizmu i drogą pozapłciową n. p. przez picie z tego samego kieliszka lub szklanki, z której poprzednio pił chory na kiłę i t. d.

2. Wrzód miękki jest choroba ściśle miejscową. Powodować może kilkodniową lub kilkotygodniową niezdolność do pracy; skoro się wrzody zagoją osobnik jest zdrow zupełnie, choroba ta bowiem nie ogarnia całego organizmu, jak to czyni kiła.

3. Kiła rozpoczyna się pryszczykiem lub

wrzodzikami, które często występują dopiero po dłuższym przeciągu czasu od chwili zarażenia. W dalszym ciągu występuje wysypka i zmiany w ustach i na innych błonach śluzowych, które są w wysokim stopniu zaraźliwe.

Wszystkie te zmiany powtarzają się zwykle przez pewien czas (recydywują). Jeżeli człowiek dotknięty kiłą nie wyzyska czasu tego, by się dokładnie leczyć, lecz przeciwnie zaniedbuje się, przyjść może do t. zw. zmian trzeciorzędnych. Wtedy to jad kiłowy sadowi się bądź to na skórze, kościach, bądź to w organach wewnętrznych w mózgu i t. d. i może, jeżeli przez odpowiednie leczenie nie zapobiegnie się rozszerzaniu się jadu, doprowadzić do ciężkiego charłactwa a nawet śmierci. Kiła jest chorobą, którą się dziedziczy, to znaczy: rodzice dotknięci kiłą (a nieodpowiednio leczeni) rodzić mogą dzieci kiłą dotknięte. Te już w łonie matki mogą zostać przez jad kiłowy zabite, lub urodzone żywo wkrótce umierają, wreszcie mogą pozostawać przy życiu, jako kaleki (wodogłowie, głuchota, ślepoty).

Kiła jest chorobą uleczalną.

4. Tryper, może najbardziej rozpowszechniona choroba, sprowadza nie rzadko doniosłe następstwa dla zdrowia; zapalenia stawów, nawet stała wada sercowa może pozostać w następstwie trypra.

Ciężkie i przewlekłe choroby kobiece są bardzo często następstwem trypra.

Ropa tryprowa dostaje się często przy rodzeniu do oczu noworodka i może się stać przyczyną ślepoty.

Tryper jest chorobą w każdym swym stadium uleczalną.

5. „Choroby płciowe są przez olbrzymie rozpowszechnienie wśród ludności, przez wynikłą, przejściową lub trwałą szkodę na zdrowiu, przez zmniejszenie lub zniesienie zdolności do pracy i wreszcie przez wpływ swój na przyrost ludności — wielkiem społecznym niebezpieczeństwem“.

6. Źródłem i głównym rozsądnikiem chorób płciowych jest prostytutka. Każda prostytutka w przeciągu krótkiego czasu zostaje zarażoną jadem kiłowym i tryprowym, a nawet kontrola lekarska nie daje pewności, że się nie można zarazić.

Krótkiego pouczenia niniejszego nie można zakończyć bez zwrócenia uwagi na zdanie, w nauce lekarskiej obecnie dominujące, iż wstrzemięźliwość płciowa nie jest dla zdrowia szkodliwą. (Orzeczenie lekarskiego Wydziału w Uniwersytecie w Chrystyanii, Ribbing, Eutenburg, Hegar, Rohleder, Loewenfeld, Fournier, Forei, Fürbringer, Curschmann, Kraft-Ebing, Gruber, Mendel i wielu innych).

Podał Dr. Anoni Blumenfeld.

Pouczenie o zapobieganiu chorobom wenerycznym. Dr. Gust Tandler, lekarz okrętowy, podaje w „Wiener Medizinische Wochenschrift“ Nr. 15. r. 1905 swe spostrzeżenia w sprawie chorób wenerycznych wśród załogi okrętowej. W celach zapobiegawczych radzi pouczać matków o tych chorobach, ewentualnie rekrutom wręczać odpowiednie krótkie drukowane broszury, w następujący sposób zredagowane:

Jakie są rodzaje chorób wenerycznych? 1. Tryper (rzerzączka) 2. Wrzód miękki 3. Syfilis czyli kiła.

Jak się można tych chorób nabawić? Prawie zawsze następuje zakażenie podczas spółkowania z kobietą cierpiącą na chorobę weneryczną. Wszystkie niemal prostytutki w domach publicznych, czy prywatnie mieszkające, przeważna ilość kelnerek, sług etc., w ogóle kobiety oddające się nierządowi cierpią na choroby weneryczne — są zarażone. Gdy mężczyzna z taką kobietą spółkuje, zaraża się powyższymi chorobami, nadto może się nabawić niektórych chorób skórnych (świerzb, mędywieszki). Jeżeli mężczyzna spółkując z kobietą zarażoną nie zarazi się, należy to uważać za przypadek. Szczególnie niebezpieczne są dziewczęta w portach, ilość chorych kobiet jest w nich bardzo znaczna a choroby weneryczne w obcych krajach nabyte odznaczają się szczególniejszą złośliwością.

Jak należy się uchronić przed zakażeniem Środka bezwzględnie pewnego nie ma. Najlepsze jest używanie kondona (prezerwatywy). Jeżeli się spółkuje bez kondona, powinno się zachować następujące ostrożności. 1. Członek należy powlec cienką warstwą jakiegokolwiek tłuszczu (waselina, oliwa etc.). 2. Po wypłynięciu nasienia należy członek jak najszybciej z pochwy wyciągnąć, gdyż w przeciwnym razie zakażenie szczególnie łatwo następuje. 3. Następnie należy oddać mocz jak najszybciej. 4. Środki zapobiegawcze należy możliwie jak najprędzej po spółkowaniu zastosować. Im szybciej się to czyni, tem skutek pewniejszy; po więcej niż 5 godzinach jest niepewny.

Co czynić należy, gdy zarażenie nastąpiło Należy natychmiast zgłosić się do lekarza, gdyż zatajenie chorób wenerycznych pociąga za sobą bardzo złe skutki. Wszelkie zarządzenia i ordynacje lekarskie należy ściśle przestrzegać i wykonywać, a za zdrowego nie należy się wcześniej uważać, aż to uzna lekarz ordynujący.

Tryper. Jest to ropny wypływ z cewki moczowej, który podczas spółkowania z kobietą chorą na trypra przenosi się na mężczyznę. Jest to choroba bardzo poważna, która może spowodować zapalenie przyądrza, gruczołu krokowego, pęcherza moczowego, gruczołów

limfatycznych pachwinowych a nadto choroby bardzo ciężkie i niebezpieczne, mianowicie: zapalenie stawów i osierdzia. Nadto ropa tryprowa jest bardzo zaraźliwa dla oka.

Szankier czyli wrzód miękki jest ranką ropiejącą, nieraz krwawiącą, zwykle umiejscowioną na przednich częściach ciała. Przez zaniedbanie, niekiedy także z przyczyny szczególnej złośliwości pomimo leczenia może wrzód miękki zniszczyć wielką część członka.

Bardzo często się zdarza, zwłaszcza, gdy chory nieodpowiednio się zachowuje, że w następstwie szankra miękkiego gruczoły pachwinowe ulegają zapaleniu, puchną, ropieją i muszą być operowane.

Syfilis czyli kiła. Choroba ta rozpoczyna się t. zw. szankrem czyli wrzodem twardym, umiejscowionym zwykle na członku. Po kilku tygodniach występuje na ciele wysypka niebolesna, nieswędząca i dlatego chory łatwo może ją przeoczyć. Występują też często szare, sączące plamy na wargach, dziąsłach, języku itd. a prócz tego mogą w przebiegu kiły co pewien czas powstawać najróżnorodniejsze cierpienia wszystkich narządów organizmu. Choroba trwa lata, pozostawiając nierzadko niemile piętno po sobie np. zapadnięcie się nosa, dziury w podniebieniu, zupełną utratę włosów etc.

Ropa z szankra syfilitycznego jako też wyciek z wrzodów i plam na skórze, w ustach itd. jest bardzo zaraźliwy, dla zdrowych osób.

Niebezpieczeństwa dla cierpiącego na chorobę weneryczną. Następstwa trypra mogą być bardzo smutne. Ropa tryprowa jest bardzo niebezpieczna dla oka; jeżeli bowiem dostanie się do oka choćby w najmniejszej ilości, powstaje silne zapalenie kończące się prawie zawsze oślepieniem. Syfilis prowadzi częstokroć w przebiegu późniejszym do chorób nieuleczalnych, tem łatwiej, jeżeli chory w początkach niedostatecznie lub wcale się nie leczył.

Niebezpieczeństwa dla otoczenia cierpiącego na chorobę weneryczną. Co do trypra to osoba druga może nabawić się zapalenia oczu i oślepnąć, a przeniesienie jadu odbywa się za pośrednictwem wspólnie używanych ręczników, chusteczek do nosa, gąbek etc. W podobny sposób przeniesie się może i syfilis — właśnie ta choroba jest pod tym względem szczególnie niebezpieczną a możliwości przeniesienia są różne, mianowicie: Jeżeli chory ma zmiany syfilityczne w ustach, pocałunkiem może zakazić osobę zdrową, dlatego cierpiący na kiłę nie powinien nikogo całować. Zakażenie może także udzielić się drugim osobom za pośrednictwem ręczników, szczoteczki do zębów, gąbek do mycia, nożów, widelców, szklanek, gwizdawek, trąb, cygarniczek etc. W tych wypadkach szankier twardy wytwarza się na wargach lub języku. Jeżeli

mężczyzna, mając zmiany kiłowe lub też inną chorobę weneryczną, zaraża przez spółkowanie zdrową kobietę, to ma na sumieniu nie tylko jej chorobę, ale także tych wszystkich osób, które od niej się zakażają. Wiele nieszczęścia i kłopotów sprawia sobie i drugim ten, kto mając trypra lub syfilis żeni się. Kobieta nabawiwszy się trypra zwykle przez całe życie jest cierpiącą i nieszczęśliwą, a czasami zdarza się, że dziecko podczas porodu zakaża sobie oko ropą tryprową i ślepie. Wiele ciemnych żebraków zawdzięcza swe nieszczęście lekkomyślności ojców.

Syfilityk żeniąc się wcześniej, nim mu na to lekarz zezwoli, zaraża w krótkim czasie po ślubie swą żonę. Dzieci takiego małżeństwa rodzą się przeważnie zbyt wcześnie i nieżywe; gdy żywe przyjdą na świat, są słabe, chorowite i zwykle wkrótce giną. Wiele dzieci pochodzących od syfilitycznych rodziców, mają po urodzeniu objawy kiły wrodzonej, u niektórych przyjemny ten spadek występuje dopiero po latach.

Ogólne przepisy zachowania się chorych na trypra. Należy zaniechać wszelkich gwałtownych ruchów (skakanie, tańczenie, marsze dalsze itd.). Pożywienie i napoje powinny być nie drażniące. Od wszelkich napojów wysokich wstrzymać się należy. Co najwyżej można pić nieco wina czerwonego, dobrze wodą rozcieńczonego. Na oczy bardzo uważać! Gdy się cokolwiek robi koło członka umyć należy natychmiast ręce i to dokładnie. Ręcznika służącego do obcierania rąk nie powinno używać się do twarzy. Kawałki waty, które zakłada się na żołądek, po użyciu należy natychmiast zniszczyć, najlepiej spalić. Mając trypra nie powinno się tak długo spółkować, aż lekarz na to zezwoli. Jeżeli mężczyzna, który cierpiał na trypra zamierza się ożenić, powinien na kilka miesięcy przed ślubem dać się zbadać lekarzowi i w zupełności zastosować się do jego rady.

Ogólne przepisy zachowania się dla chorych na kiłę. Chory na syfilis powinien mieć własny, tylko dla jego użytku służący ręcznik, szczoteczkę do zębów, noże, widelce, łyżki, szklanki, talerze, cygarniczki etc. i nie powinien te i tym podobne przedmioty żadnemu z kolegów wypożyczać. Mężczyzna, mający na członku jakiejkolwiek zmiany, nie powinien spółkować (jeżeli ma pretensję, by zasługiwać na miano człowieka uczciwego) z kobietą zdrową, gdyż ją zakazi. Syfilityk powinien tak długo pozostawać w opiece lekarskiej, jak długo lekarz żąda tego, a sam według swego zdania nie powinien się uważać za wyleczonego (bo się na tem rozumieć nie może). Syfilityk nie powinien się wcześniej żenić, aż mu lekarz na to zezwoli. W ogólności można powiedzieć, że licząc od czasu zakażenia musi upły-

nać lat 3—5, nim można wstąpić w stan małżeński, gdyż inaczej zarazi żonę, dzieci rodzić się będą nieżywe albo chore, a zatem przez przedwczesne małżeństwo unieszczęśliwi siebie i drugich.

U w a g i k o ń c o w e. Choroby weneryczne nie są więc cierpieniami mało znaczącymi, które by można lekceważyć — jak to często twierdzą niedoświadczeni — są one niebezpieczne nie tylko dla samego chorego ale także dla otoczenia i potomstwa. By się ochronić przed chorobami wenerycznymi, zaleca się wstrzeżliwość płciową tj. unikanie wszelkich pod tym względem wybryków. Wstrzeżliwość wcale zdrowiu nie szkodzi (jak to mylnie ogólnie sądzą). Spółkować się powinno tylko w stanie trzeźwym i nie zbyt często, inaczej bowiem organizmowi to szkodzi. Każdy powinien dobrze zachować w pamięci przebyte choroby weneryczne, co jest szczególnie ważne, gdy się zamierza żenić. Kto się stosuje do wyliczonych przestróg, oszczędzi sobie i drugim wiele kłopotu i nieszczęścia.

Dzieci prostytutkami. Lekarz petersburski dr. Bentowin, rozmawiał niedawno z współpracownikiem „Russk. Słowa“ w sprawie walki z nieładem wśród dzieci.

— Walka z prostytutką dzieci — mówił dr. Bentowin — jest jednym z najważniejszych i najbardziej palących zadań, które jak najrychlej rozwiązać powinno Tow. petersburskie zwalczania nierządu, tembardziej, iż liczba prostitutek-dzieci w ostatnich latach powiększyła się niezmiernie.

Z 3.000 prostitutek, zarejestrowanych przez komitety petersburskie, na rzecz nieletnich przypada około 8 proc., co daje straszliwą liczbę 250 dzieci-prostitutek.

Liczba ta jednak wzrośnie olbrzymio, jeśli się weźmie pod uwagę prostytutki nieletnie niezarejestrowane. Nie można zapominać bowiem, iż według kodeksu obowiązującego prostytutki poniżej lat 17, nie mają być rejestrowane. Wzrost olbrzymi w ostatnich latach liczby nieletnich prostitutek skłonił policję petersburską co prawda do postępowania wbrew kodeksowi i rozciągnięcia na dzieci-prostitutki przepisów ogólnie obowiązujących. Ale i dziś jeszcze rejestrowane są nie wszystkie nieletnie nierządnicze, lecz te tylko, które oświadczą, że trudnią się nierządem jako sposobem zarobkowania na życie i mają co najmniej lat 14. Dziewczątka poniżej lat 14 rejestracyi nie podlegają.

Skutkiem tego określić choćby w przybliżeniu liczby nieletnich prostitutek niesposób. W każdym bądź razie można twierdzić z pewnością, że są pomiędzy nimi niezmiernie mło-

de. Sam osobiście znam kilka ośmioletnich zawodowych nierządnic.

Zdaniem dra Bentowina którego słowa przytoczyliśmy powyżej w wiernym przekładzie, niezbędna jest walka bezwzględna z faktorami i pośrednikami grającymi poważną rolę w sprawie dostarczania nieletnich prostitutek. Przytem kodeks obowiązujący przestępstwa tak straszliwe jak sprzedaż dzieci, kary — zdaniem lekarza petersburskiego — zbyt słabo.

Pewne znaczenie w zwalczaniu prostytucyi nieletnich mieć mogą przytulki dla upadłych dzieci, ale oczywiście — zastrzega się dr. Bentowin — nie nasze domy miłosierdzia, bo dzieci-prostitutki są nieszczęśliwe a nie występne i należy je wychowywać, lecz nie karać.

Do tych przerażających zaiste danych, jakie postyszał współpracownik „Russk. Słowa“ z ust dr. Bentowina, dodać możemy to jedynie, iż Petersburg nie jest bynajmniej w danej sprawie wyjątkiem; Warszawa cierpi również na tę samą boleść i to również w stopniu poważnym; a tylko brak jest danych cyfrowych, któreby tę rzecz malowały dokładnie.

O częstości chorób płciowych na podstawie badania więźniów. Korzystając z tego, że w Hannoverze każdy nowoprzybywający do więzienia podlega oględzinom lekarskim, autor zebrał odnośnie dane statystyczne za czas od 1. września 1902 r., do 1. września 1906 r. Z ogólnej w tym okresie czasu liczby przybyłych więźniów (16.158) 536 cierpiało na choroby weneryczne, t. j. 3,3 proc. Po szczególe chorowało: na rzerzączkę — 238 (43,5 proc.), na przymiot — 113 (20,5 proc.), wrzód miękki — 88 (16,4 proc.), na nieokreślone (świeże cierpienia po-przymiotowe i po-rzeżączkowe) — 105 (19,0 proc.). Pod względem zajęć zawodowych, największą liczbę wykazują rzemieślnicy (25,3 proc.), najmniejszą — studenci (0,9 proc.); godnym też zaznaczenia jest fakt, że u kelnerów stwierdzono choroby weneryczne w 8,9 proc.! Pod względem wieku pierwsze miejsce zajmuje okres lat 25—30 (33,3 proc.), ostatnie — wiek ponad lat 40 (14,5 proc.). („Zeitschr. f. Bek. d. Geschl.“: T. VI. 2, 1).

Dohrn.

Treść.

Ustawa o zapobieganiu chorobom zaraźliwym i o ich zwalczaniu. Str. 57—60. Dr. Jan Opieński. O chorobach płciowych czyli wenerycznych. Str. 60—61. Rozmaitości Str. 61—64.

